Poslaním tútora nie je tortúra

Anton Vydra

PODIS, Leonard A. – PODIS, JoAnne M. (eds.): Working with student writers: essays on tutoring and teaching. New York: Peter Lang Publishing 1999, 336 s.

Recenzný výtlačok poskytlo časopisu Ostium vydavateľstvo Peter Lang | The review copy for the journal Ostium provided by Peter Lang Publishing.

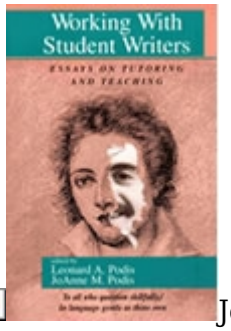

Je bežnou univerzitnou praxou, že študenti dostávajú za úlohu napísať množstvo prác v jedinom semestri. Tieto práce niekedy nik nečíta, nevenuje sa im pozornosť a potom sa stáva, že študenti sú nielen znechutení písaním pre nikoho, ale sklzavajú k laxnému sťahovaniu prác z internetu. Chyba nemusí byť nevyhnutne na strane študentov. Často je skôr problém vo vzdelávacom systéme, ktorý vyžaduje písanie prác, ale neučí študentov ako, správne písať. Chýbajú aj odborné semináre, na ktorých by sa o práci so študentmi dozvedeli čo-to aj samotní pedagógovia. Tútorstvo je u nás stále neznámy edukačný systém.Na Oberlin College v USA už takmer tridsať rokov funguje intenzívny tútorský program, ktorý sa nevzťahuje len na prácu s píšucimi študentmi, ale aj na prácu s mladými konzultantmi. Manželia Leonard A. Podis a JoAnne M. Podis pre nich pripravili spisovateľské laboratórium, v ktorom si mohli začínajúci pedagógovia vyskúšať svoje konzultantské schopnosti. Pre mnohých z nich to bol ozajstný kurz pedagogiky, na ktorom sa naučili viac než z učebníc. Ich postrehy, nápady, pozorovania zachytáva zaujímavý zborník Working with student writers: essays on tutoring and teaching, ktorý vyšiel v renomovanom vydavateľstve Peter Lang. Mladí tútori, konzultanti, v ňom nazvali pravými menami dôležité postoje, ktoré by nemali chýbať v práci konzultantov. Ako vyplýva z ich esejí, tútorstvo nesmie byť záležitosťou tortúry, nezmyselného mučenia študentov písaním textov, ktorých významu často nerozumejú. Tútorstvo je rovnocenný vzťah (autori zborníka ho označujú ako peer tutoring alebo tutor-tutee relationship) medzi učiteľom a študentom, je to hra, v ktorej každý hrá svoju rolu, ale nik nie je nadradený tomu druhému. V tom spočíva podľa Jeremiaha Dyehousa dynamizmus ich vzájomného vzťahu. Tútorstvo nie je vzťah vychovávateľa a vychovávaného v zmysle uplatňovania moci (teda nie je to model múdreho učiteľa a nevzdelaného študenta). V tútorskom systéme je ďalej neprípustné, aby bol učiteľ pasívny, aby nebol zapojený do postupnej produkcie písaného textu. Tútor je usmerňovateľom (ani nie obsahu, ako skôr formy), ktorého prvoradou úlohou je pomôcť študentovi začať písať, prekonať počiatočný moment, blok začínajúceho autora. Úloha učiteľa, ako píše jedna z autoriek, spočíva v umení dodávať študentovi odvahu a motiváciu pre napísanie dobrého textu. To neznamená, že tútor nechá prejsť akúkoľvek prácu, má skôr veriť vlastným inštinktom: ak nerozumie práci, chyba nemusí byť nevyhnutne v ňom. Vtedy začína práca s textom.

Pozorovania sa rozrastajú do tém. Tisha Turk krásne poznamenáva, že niektorí tútori chápu konzultačné hodiny ako svoj čas (čas pre seba), hoci opak je pravdou a povinnosťou. Študent musí cítiť, že je v čase konzultačných hodín u tútora vítaný. Na druhej strane tútorstvo podľa nej nespočíva v skamarátení so študentmi. Tisha Turk hovorí: „Nie je prácou konzultanta stať sa pre

každého novým najlepším priateľom a byť prijateľný neznamená byť podliezavý.“

Spomedzi esejí v knihe ma osobitne zaujala jedna: Alicia Koundakjian v nej začína osobným príbehom. Keď bola malá, rada počúvala príbehy, ktoré jej rozprávali rodičia. Neskôr s obľubou počúvala výklad v škole. Píše, že „učenie“ pre ňu znamenalo „počúvanie“. Postupom času si uvedomila zarážajúcu skutočnosť: „Nebola som sociálna bytosť, ale intelektuál.“ Hraničným momentom bola pre ňu výzva pedagóga, aby v seminárnej práci vyjadrila svoje vlastné myšlienky. Zrazu pochopila, že doteraz vedomosti len prijímala. Teraz ich má zo seba dostať von, na papier. Pochopila, že učenie nie je len hromadenie poznatkov v pamäti, ale aj ich spracovanie. Svoju osobnú skúsenosť napokon pretavila do reflexie úlohy konzultanta. Uvedomila si, že mnohí študenti skrývajú svoj hlas, svoju výpoveď, že nedokážu pred inými sprístupniť ich nenapísané ja. To, čo potrebujú, je urobiť svoje chyby viditeľnými. Z tútora sa stáva terapeut, ktorého práca nespočíva ani tak v písaní, ako skôr vo verbálnej komunikácii o písaní.

Tútorstvo môže byť podľa editora knihy Leonarda A. Podisa novou paradigmou vo vzdelávacom procese. Podis píše, že odvtedy, čo tútori stoja kdesi v strede medzi píšucimi študentmi a ostatnými členmi katedry, „ponúkajú učiteľom nové perspektívy a pomáhajú obmedziť komunikačnú bariéru medzi študentmi a vyučujúcimi“. V podmienkach nášho vysokého školstva ostáva tútor ako špecifický člen katedry skôr zaujímavým snom než potrebnou skutočnosťou. Len si predstavte, že by naše katedry ponúkali osobitné pracovné miesto pre človeka, ktorý by sa venoval výlučne formácii a konzultáciám pri písaní seminárnych prác z rozličných predmetov.

Ešte sa pristavme pri niektorých konkrétnych problémoch, s ktorými sa nepotýkali len mladí tútori na Oberlin College, ale ktoré poznáme dobre aj u nás. Je mi jasné, že gramatika nie je všetko. V knihe A. P. Martinicha Philosophical Writing sa síce dozvieme, že polovica dobrej filozofie je dobrá gramatika, ale písanie nie je len o gramatike. Nedá mi nespomenúť pritom jedného z mojich študentov, ktorý mal s gramatikou veľké problémy. Snažil som sa ho viesť k tomu, aby na tom trochu viac pracoval a on to aj robil. Na konci semestra mi odovzdal prácu, ktorá síce stále obsahovala mnoho gramatických chýb, ale z hľadiska formálnych štruktúr a obsahu som prácu napokon ohodnotil ako výbornú. Podobný postoj možno nájsť aj u editorov zborníka o tútorstve a písaní, keď reagujú na esej Josepha Williamsa The Phenomenology of Error, z ktorej ako základnú zvýrazňujú jednu myšlienku: „Jedným z Williamsových zistení je, že hlavným dôvodom, prečo sa učitelia zameriavajú na veľké množstvo chýb v prácach študentov, je to, že ich vyhľadávajú. Ak by čítali študentskú prácu tak, ako čítajú iné texty, našli by v nich o niečo menej chýb a keby čítali iné texty tak, ako zas čítajú tie študentské, našli by v nich naopak omnoho viac chýb. Pre učenie z toho vyplýva, že treba poľaviť v sliedení po chybách, pretože tento spôsob čítania je anomálny a vedie len k umelému štandardu.“

Veľkým problémom v tútorstve býva začiatočný blok pri písaní. Jenny Love povzbudzuje všetkých, ktorých písanie sprevádzajú pocity menejcennosti a neadekvátnosti slovami básnika Williama Stafforda: „Niektorí ľudia si môžu myslieť, že ich texty nie sú až také hodnotné ako texty tých, ktorí sú presvedčení o tom, že napísali skvelý text. Môže to však byť presne naopak.“ Miriam Axel-Lute k tomu dodáva, že bloky pri písaní majú charakter „kontextuálneho blokovania“, ktorého zdroje treba skúmať z viacerých strán. Bloky sú často vecou osobných skúseností s (autoritatívnym) vyučujúcim, s témou práce, so zameraním kurzu alebo jazykom konkrétnej disciplíny, v rámci ktorej študent prácu píše.

Pri čítaní jednotlivých esejí som si uvedomoval celé spektrum problémov, s ktorými sa môže tútor pri svojej práci stretávať (napríklad práca s dyslektickými študentmi). Zborník týchto rozličných pohľadov na tútorstvo otvára u nás viac-menej prehliadané témy. Grace Chang napísal v záverečnom texte slová, ktoré by mohli byť celkom iste želaním všetkých, ktorí boli účastníkmi intenzívneho kurzu písania na Oberlin College: „Dozrel čas, aby výkladové programy pre písanie a ich učitelia boli

prijatí kdekoľvek z úplne profesionálnych dôvodov a aby bolo ich úsilie podporené.“ Niečo na tom bude.

Mgr. Anton Vydra, PhD.
Katedra filozofie
Filozofická fakulta UCM v Trnave
Námestie Jozefa Herdu 2
917 01 Trnava
tonovydra[zavináč]gmail.com